

innhold

Vil fjerne sauene

Enormt behov for miljøvennlig energi

Hvis vi skal dekke verdens energibehov i framtida, trenger vi energi tilsvarende kanskje tre ganger den mengden energi som i dag kommer fra olje og kull.

Side 4

En vind-vinner

Tyskland leder an i vindkraftutviklingen og ønsker et mål å strekke seg mot.

Side 5

Gjøvikbanen fikk forening

Misnøye med NSB førte til at de reisende dannet forening. Vervingen av medlemmer gikk svært lett.

Side 7

Ukulturen fortsetter

Ukulturen blant jegerne i Finnmark øker. Nå er det motorisert jakt på ryper, elg og tiur.

Side 8

Frekkheten kjenner ingen grenser

El-kjøp frister kundene med service som allerede er lovpålagt.

Side 9

Landbruksminister Lars Sponheim (bildet) mener rovdyra hører hjemme i den norske naturen, og nettopp derfor må beitedyra vike i konfliktområdene.

– Det er urealistisk med rovdyr og beitedyr i samme område, sier Lars Sponheim.

Egentlig forbudt

Alt var egentlig verre før. Den gangen da ingen av oss visste hvor mange tunge giftstoffer vi omga oss med. Da vi lot oss rive med av nye materialer og produkter. Frydet oss over hvor lett det ble å drepe insekter og ugress. Boltret oss med å lage alt fra plastbøtter til regnfrakker av de mest suspekte klorforbindelser. Fylte til og med matvarene våre med stoffer som det i ettertid viser seg at vi aldri blir kvitt. Vi visste ikke bedre.

Nå vet vi så mye at det faktisk er blitt forbudt å forurense. Men det er selvsagt bare på papiret. Alle som føler at de trenger å forurense for å tjene penger, kan nemlig søke om tillatelse til dette. Og det får de selvsagt. Særlig hvis pengene som forårsaker forurensningen, kan hjelpe et lite lokalsamfunn som har folk som trenger jobb. Og under forutsetning at de statlige kontrollørene får slippe inn med sine små reagensrør og litt lakmuspapir et par ganger i året.

Derfor er det sikkert med hodet høyt hevet at selskapet med det vakkert klingende navnet Energi Recycling AS nå søker Statens forurensnings-tilsyn om tillatelse til å etablere seg i Høyanger i Sogn og Fjordane. Resirkulering av støv fra stålindustrien er planen. Vi snakker om 40-50 arbeidsplasser, og vi snakker om utslipp av blant annet saltsyre, svovel, nitrogenoksider og kvikksølv til lufta. I tillegg skal vannet omkring anlegget få smake litt bly, sink, kadmium, kvikksølv og kopper. I 2002. I et land der det er forbudt å forurense.

Kommentarer og innvendinger må sendes inn før 5. desember.

Kolonimaneter på kysten igjen

Det er igjen observert kolonimaneter på norskekysten. Kolonimanetene skapte i fjor høst problemer for oppdretterne.

Fiskeridirektoratet melder om observasjoner av kolonimaneten *Apolemia uvaria* ved oljeinstallasjoner i Nordsjøen og fra enkelte områder på Sunnmøre, melder NTB.

— Dersom det blir oppdaget

store mengder kolonimaneter nær oppdrettsanlegg, er det mulig å sette ut finmaskede nøter, for eksempel brislingsnøter. Nøtene skal settes i en plogform mot strømmen. Nøtene vil da fange opp manetene og føre dem

utenfor anlegget, sier beredskapsleder Ragnar Sandbæk i Fiskeridirektoratet.

Tidligere i år tok en annen type manet livet av bortimot 1000 tonn laks på Vestlandet.

Gruvene sikres mot forurensning

Tiltak for 3,5 millioner kroner er i år gjennomført for å stoppe erosjon og forurensning fra deponiet ved nedlagte Knaben gruver i i Vest-Agder.

Langs ytterkantene av deponiet i Little Knabetjødn er det gravd ut kanaler som fører overflatevann bort fra området. Kanalene er steinsatt. På denne måten unngår man at vann graver ut masser fra deponiet og transporterer løsmasser videre ned i vassdraget.

Vassdraget nedenfor deponiet blir overvåket for å kontrollere effekten av tiltakene.

SFT bevilget i år 3,5 millioner til tiltak for å løse erosjons- og forurensningsproblemene.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) er ansvarlige for forvaltningen av området og gjennomføringen av tiltakene. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har byggeledelsen for tiltaket.

GMO-mais til flyktninger

ZAMBIA: Utenlandske hjelpearbeidere har distribuert mais med genmodifiserte organismer til flyktninger i Zambia, og myndighetene er rasende.

Zambiske myndigheter har derfor kalt hjelpearbeidere inn på teppet, melder BBC.

125 000 flyktninger fra krigene i Kongo og Angola i leiren Makeba er avhengig av matvarehjelp fra FNs matvareprogram (WFP) i Zambia. Hjelpearbeidere sier at de valgte å distribuere GMO-mais de hadde på lager da det var slutt på annen mat. Ifølge BBC fryktet de opptøyer om ikke mat ble distribuert.

Nordland venter gasseventyr

I Nordland går selskapet Nordgass inn for å opprette mot-takshavner for flytende naturgass fra Snøhvit-feltet flere steder i fylket.

I første omgang er det industristedene i Nordland som vil kunne utnytte gassen som skal komme med spesialbygde skip fra Snøhvitfeltet, melder NRK Nordland.

Nordgass blir eid av Nordland fylkeskommune. Sekretæren i

selskapet, Anders Sæther, sier at man nå vil kartlegge om havnene i Kjøpsvik, Glomfjord, Narvik, Sørfold, Mosjøen og Mo i Rana har industri som kan være mot-tager for gassen.

Landføring av gass har lenge vært et ønske i Nordland uten at

det er kommet konkrete planer på bordet. Med etablering av LNG-havner håper Nordgass at dette kan være første skritt på vegen til også å få bygd en gassledning inn til kysten.

notiser

— I områder med faste bestander av rovdyr er tapene i dag for store til at drift med frittstående sau på beite kan sies å være forsvarlig, sier Lars Sponheim. (Foto: Bård Løken)

Sauen må vike

Rovdyr hører hjemme i den norske naturen. Derfor må beitedyra vike i konfliktområdene.

— Det er urealistisk med rovdyr og beitedyr i samme område, sier Lars Sponheim.

JORUNN GRAN
Natur & Miljø Bulletin

Verken ulv eller bjørn har noen sinne vært utryddet i Norge. Internasjonale forpliktelser om å opprettholde levedyktige bestander av ulv, bjørn, gaupe og jerv, har støttet arbeidet med å verne rovdyrbestandene her i landet.

SAUEBØNDENE TAPER

Taperne i den tilspissede debatten om rovdyrvern kontra husdyrbeite, er sauebøndene.

— I områder med faste bestander av rovdyr er tapene i dag for store til at drift med frittstående sau på beite kan sies å være forsvarlig, sier landbruks-

statsråd Lars Sponheim til Natur & miljø Bulletin.

ØKONOMISK STØTTE

Sponheims konklusjoner støtter Naturvernforbundets innspill til den kommende rovviltmeldingen.

“Eventuelt må sauetallet reduseres. (...) Det kan bety at det i en del områder ikke er forsvarlig å ha sauehold ut fra etiske og økonomiske hensyn.” heter det i Naturvernforbundets utvalg etterlyser nytenkning og økonomisk støtte til omlegging av sauedriften.

— Det er helt klart noe feil når forebyggende tiltak mot rovdyr ikke premieres. Enten må

man satse på forebygging, for eksempel med bruk av vokterhund, eller så må man si rett ut at det ikke er liv laga for sauedrift i enkelte områder, sier Lisbet Baklid.

MILJØ OG LANDBRUK

Ifølge Lars Sponheim er fire årlige millioner på Miljøverndepartementets budsjett øremerket tilpasninger i rovdyrutsatte områder. I tillegg kan sauebønder ha krav på såkalte BU-midler fra Landbruksdepartementet ved omlegging til andre driftsformer i rovdyr-områder.

Vurderer gassbusser

Kristiansand kan få gassdrevne busser som vil gi mindre utslipp og mindre støy. Foreløpig er det bare vage planer, men når det i 2004 blir lettere å få tak i gass på Sørlandet, kan dieseldrevne busser som trafikerer Kristiansand sentrum bli byttet ut med gassbusser, skriver Fedrelandsvænnen.

— Bussene gir mindre utslipp. Det gjelder spesielt nitrogenoksid (NOx), men de slipper også ut noe mindre CO₂. I tillegg bråker de mindre enn dieseldrevne busser, sier Kristian T. Brøvig i selskapet T.K. Brøvig A/S. Selskapet eier Bussen Trafikkselskap AS, Kristiansand & Omegn Busstrafikk AS og Sørlandsruta AS.

Gassdrevne busser kan bli en realitet fordi tilgangen til gass på Sørlandet blir lettere.

Tore Wiese-Hansen i Agder Gassforum regner med at gassen vil komme rundt 2004 når Naturgass Vest i Rogaland har satt opp sitt anlegg for distribusjon av gass.

Enormt behov for miljøvennlig energi

For å dekke verdens energibehov i framtida, trenger vi energi tilsvarende tre ganger den mengden energi som i dag kommer fra kull og olje.

JORUNN GRAN
Natur & Miljø Bulletin

— Forskning på energikilder som ikke øker utslippet av klimaødeleggende gasser, må starte umiddelbart, sier en gruppe amerikanske forskere i det såkalte Manhattan-prosjektet.

Forskerne anslår at kostnadene ved slik forskning og utvikling kan bli flere titalls milli-

arder amerikanske dollar fra offentlige og private investorer.

ROMBASERT SOLKRAFT

Nye former for kjernekraft og rombasert solkraft er blant energikildene forskerne peker på. Vindmøller og rensning av fosile utslipp er andre veier å gå. Men hovedkonklusjonen i forskningsrapporten som ble lagt fram nylig, er ifølge Herald

Tribune, at forskningen og utviklingen av ny energi må trap- pes opp kraftig.

OLJEBRANSJEN INNSER ALVORET

Også oljebransjen begynner ifølge forskningsrapporten å innse alvorret:

— Klimaendringer er en alvorlig risiko som krever overgang fra fossile brensler, og vi

trenger et teknologisk kvantesprang her, sier Haroon Khesghi fra oljeselskapet ExxonMobil.

Flere kilder har i forbindelse med rapporten fra Manhattan-prosjektet trukket fram de motkreftene som ligger i Bush-administrasjonens skarpe motstand mot et skifte i energipolitikken.

— Ny kjernekraft langt unna

Nye former for kjernekraft kan ifølge amerikanske forskere lage renere energi. — Dette ligger langt fram i tid sier atomfysiker Nils Böhmer i Bellona.

JORUNN GRAN
Natur & Miljø Bulletin

Forskerne i Manhattan-prosjektet har forhåpninger til at såkalt fusjonsbasert kjernekraft kan bli en viktig energikilde i framtida. Slik kjernekraft vil ikke skape de samme problemene med langlivet, radioaktivt avfall som dagens kjernekraft gjør.

— Kjernekraftverk i dag er basert på fisjon (spalting), og avfallet har lang levetid, sier Bellonas atomfysiker Nils Böhmer. — Kjernekraft basert på fusjon vil være sammensmeltning av lette atomkjerner under høyt trykk og ved høy temperatur. Forskere har ennå ikke fått til dette på forsøksstadiet, det er

derfor vanskelig å si om denne formen for kjernekraft blir mer eller mindre farlig enn dagens løsning.

Ifølge Böhmer kan nye former for kjernekraft se bedre ut enn nåværende løsninger – på papiret.

— Vi kan for eksempel se for oss at kraften kan utvinnes fra hydrogen fra sjøvann. Men forskerne har ennå ikke klart å framstille et trykkammer som tåler den nødvendige temperaturen og trykket som fusjonsprosessen trenger. Man har i 20 år sagt at kjernekraft basert på fusjon ligger 20 år fram i tid. Det sier man fortsatt.

Atomfysiker Nils Böhmer ønsker ikke å piske opp forventningene til de nye formene for kjernekraft.

— Vi har nok vind!

Blåser det nok i verden til at det er noen vits å satse på vindkraft?

— Absolutt, sier Corin Millais i den europeiske vindkraftorganisasjonen.

JORUNN GRAN
Natur & Miljø Bulletin

— Vi har mulighet til å utvinne fire ganger så mye energi fra vind som det verden faktisk forbruker i dag. Tilgangen på vind vil aldri bli noe problem, sier Corin Millais i European Wind Energi Association (EWEA).

BILLIG OG RASK

Under klimaforhandlingene i New Dehli presenterte EWEA, Greenpeace og vindmølleprodusenten Vestas sine framtidsvisjoner for vindkraft på verdensbasis.

— Vi snakker om en billig teknologi, den er rask å installere, og energikilden er tilnærmet uuttømmelig, sier Corin Millais. — Vindmølleprodusentene kan levere anleggene, nå er det opp til politikerne å vri energipolitikken i retning av vindkraft.

TYSKLAND LEDER

Tyskland er verdensledende på vindteknologi, og Natur & miljøbulletin har tidligere skrevet om rekordanlegget i Magdeburg, der én vindmølle har en kapasitet på 4,5 megawatt strøm.

— Tyskland får følge av Danmark, Spania, India og USA i vindkraftsatsningen, og dette er bare én av de nye fornybare energikildene, sier Millais i EWEA. — Vi kan heller se vindkraftutviklingen som et eksempel på at når noe først starter, så tar det raskt av. Solceller, geovarme og ulike former for energi fra vann er det neste.

INDIA HISTORISK

India registrerer potensialet for vindkraft via 900 målestasjoner,

Tyskland leder an i vindkraftutviklingen, og ønsker et mål å strekke seg mot. Møllen i Magdeburg er ett av mange prosjekter. 4,5 megawatt strøm skaffer denne rotoren.

og ifølge Singh i Vestas India er utviklingen av den indiske vindenergisektoren en historisk satsning på fornybar energi i verden.

Dette til tross for at 90 prosent av den indiske vindkraften går med til å forsyne industri og servicenæringer.

— Vi må fortsatt innse at vindprosjektene er små prosjekter, og at annen tilleggsteknologi må til for å skaffe elektrisitet til folk som ennå ikke har strøm, sier Singh. — Vi kan likevel se at vindkraft kan være utgangspunkt for små bedrifter som kan bety en forbedring av levestandarden for folk i lokalsamfunnene.

Norsk Sjømannsforbund

Varsler luftstøv på SMS

En gladmelding til alle som lider av astma, andre luftveislidelser, eller av andre årsaker er spesielt opptatt av luftkvaliteten: Luftvarslingstjenesten på internett skal utvides til å bli en SMS-tjeneste.

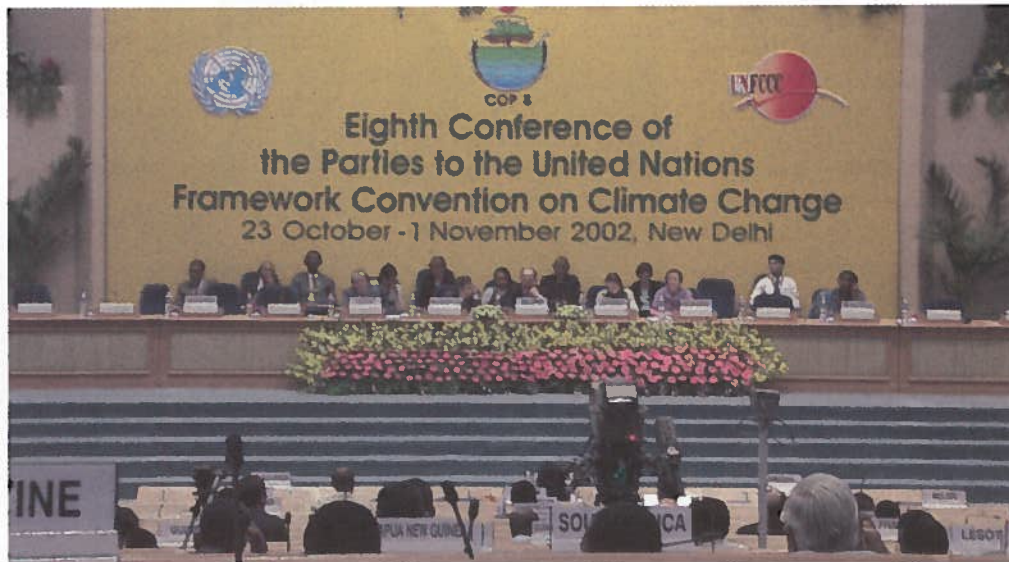
Ifølge Din Side har Norsk institutt for luftforskning (NILU) bestemt seg for å gjøre oversikten over luftkvaliteten enda mer tilgjengelig. Prøveprosjektet som starter neste uke, gjelder bare Oslo og Grenland, men målet er at også Trondheim skal bli med på sikt. Prosjektet er et samarbeid med Statens forurensningstilsyn (SFT), Storm Weather Center (SWG) og Vegdirektoratet.

— Prosjektet vil vare i tre uker og er gratis for deltakerne. Deltakelse i prosjektet er også helt uforpliktende, sier Sondre Meland, overingenør i Statens vegvesen i Oslo til Din Side.

Målet er at SMS-tjenesten på sikt skal kunne tilbys innbyggerne i alle de største byene i landet.

Er det feil folk som snakker?

Når miljøverndepartementer fra hele verden møtes for å diskutere tiltak mot forurensning, er vi langt nede i beslutningskjeden.

Miljøforhandlinger handler ofte vel så mye om penger som miljø. (Foto: Jorunn Gran)

Lavt høyfjellsområde vernet

Skrimfjella landskapsvernområde og Skrimfjella naturreservat ble vedtatt vernet ved kongelig resolusjon 8. november 2002.

Skrimfjellområdet har størstedelen av sin utstrekning i Kongsberg kommune i Buskerud. En mindre del strekker seg inn i Skien i Telemark. Verneområdet omfatter et landskapsvernområde på 33 kvadratkilometer og et naturreservat på 12 kvadratkilometer. Området er i sin helhet privat eid.

Skrimfjella er et svært populært hytte- og friluftslivsområde, og ligger som en øst-vest gående fjellkjede, med Stygge-mann 872 moh som den høyeste toppen.

Miljøforhandlinger støter på flere politiske barrierer, vi sitter her med en missing link, sier Shaou Loong Yin i organisasjonen Third World Network. Yin deltok blant de uavhengige organisasjonene på klimakonferansen i New Delhi nylig. Han mener tiden er inne for å trekke inn andre beslutningstakere i arbeidet med å begrense utslipp av drivhusgasser.

— Vi beveger oss nå fra miljømyndighetene og over mot departementer som landbruk og finans, sier Yin. — Utviklingslandene roper etter pengestøtte og lever med finanskriser og press fra Verdens handelsorganisasjon (WTO), og det viser seg at miljømyndighetene befinner seg for langt ned på nær-

JORUNN GRAN
Natur & Miljø Bulletin

ringskjeden til virkelig å kunne gjøre noe.

ØKONOMISK AKTIVITET

Miljøvernminister Børge Brende sier at selv om kildene til klimagassutslipp er i de ulike sektorene, er miljøvernmyndighetenes rolle nettopp å sørge for at den økonomiske aktiviteten er innenfor miljømessig forsvarelige rammer.

— Vi skal også koordinere de tiltakene som hver enkelt sektor må gjennomføre for å oppnå dette. Dette er begrunnelsen for at klimaforhandlingene fortsatt bør være et miljøansvar, sier Brende.

Brende viser til tilleggsmeldingen om klimapolitikken som Samarbeidsregjeringen la fram i vår.

KLIMAHENSYN

— Dette er et godt eksempel på at klimahensyn har gjennomslag i norsk politikk. Det er Miljøverndepartementets evne til å få frem de miljømessige utfordringene og å foreslå løsninger som avgjør om man lykkes — ikke hvilken "tyngde" man i utgangspunktet er utstyrt med, sier Brende.

Folk er lei av det dårlige tilbudet på Gjøvikbanen. (Foto: Jens P. Toldnæs)

Frustrasjon ble ny forening

Gjøvikbanens brukerforening har fått mer enn 200 medlemmer. Bakgrunnen er misnøye med banen. NSB ønsker foreningen velkommen, og vil samtidig kjempe hardt for å beholde Gjøvikbanen.

JENS P. TOLDNÆS
Natur & Miljø Bulletin

Skranglede togsett, færre avganger, innstillinger, nedlagte stasjoner og sprakende høyttalere som ikke engang klarer å formidle forsinkelsene har fått gjøvikinger, nittedøler, hadelendinger og turglade oslofolk til å danne Gjøvikbanens Brukerforening. Responsen har vært over forventningene i følge styreleder Per Martin Hjermann.

— Vi har egentlig ikke gjort så mye for å verve folk, likevel har vi passert 220 medlemmer i løpet av en måned, sier han.

SKAL PRESSE NSB

— Er det bare pendlere som er medlemmer?

— Nei, selv om hovedtyngden nok ligger blant pendlerne, er det en god del oslofolk som har meldt seg inn. Folk i byen bruker Gjøvikbanen for å komme seg på tur sommer som vinter. Dette er en kundegruppe NSB bør passe godt på ettersom de reiser når ingen andre gjør det og følgelig fyller opp tomme togsett.

GJØVIKBANEN SPESIELL

— Hvorfor trenger en jernbanestrekning en egen forening?

— Først og fremst fordi tilbudet over tid har blitt så svakt at det trengs en sterk pressgruppe for å få NSB til å forstå at vi mener alvor.

— Regjeringen går inn for å legge Gjøvikbanen ut på anbud.

Hvordan stiller foreningen seg til det?

— Når det gjelder en eventuell privatisering, er vi nøytrale. Men dersom man skal spare penger på dette, ønsker vi som kunder å få noe av gevinsten gjennom et bedre togtilbud.

Selv er NSB glad for nye interesseforeninger, selv om de er et utslag av direkte misnøye med togtilbudet.

— Situasjonen på Gjøvikbanen har vært spesiell, men hvis vi ser på Vestfold- og Dovrebanen er det ikke automatisk i at slike foreninger springer ut av misnøye, sier produktsjef Victor Hansen i NSB.

— NSB skal ha møte med foreningen 4. november. Hva har dere å tilby?

— Vi mener vi har mye å tilby. Pendlerforeninger er viktig for oss som samtalepartnere og høringsinstanser. Vi ønsker å gi foreningen innblikk i all vår strategiske tenkning, samtidig som vi vil lytte til deres behov.

— Gjøvikbanen er blant de banestrekninger som staten vil legge ut på anbud. Hva tenker man i NSB om dette?

— Vi vil kjempe med nebb og klør for å få anbudet.

Lilleborg

Wild West i Finnmark

Tiurjakt fra bil. Rypejakt fra snøscooter. Elgjakt fra lett-traktor. Ukulturen blant jegerne i Finnmark øker.

Politiet i Sør-Varanger har fått tips om at det jaktes på tiur langs skogsbilveiene i Pasvik, og Statskog har anmeldt flere tilfeller av elgjakt fra lett-traktorer i Kautokeino.

Politioverbetjent ved Kirkenes politistasjon, Bjørn Tormod Syversen, sier at tiurskytingen foreløpig ikke har resultert i straffesaker.

– Det er ikke lett å ta folk på fersken. Men at denne formen for jakt skjer, er det ingen tvil om, sier Syversen.

Han tilføyer at politiet kan gjøre er å bøtelegge folk for å oppbevare våpen ulovlig i bilen og sette opp bom. Våpen og ammunisjon skal ikke være tilgjengelig for de som sitter i bilen.

STOR TIURBESTAND

Pasvik har en bra bestand av tiur, og rikelig med skogsbilveier. Tiur er et attraktivt jakttrofé og

TONÉ MIKALSEN
Natur & Miljø Bulletin

fristelsen er tydelig stor når fuglen står på grusveiene og spiser grus til kråsen. Å felle storfuglen er ingen enkel sak, men dersom en fyrer av skudd fra bilen, er sjansen større for treff. For så fort en stepper ut av bilen, forsvinner tiuren.

– Å felle et dyr på denne måten, bør gi en dårlig smak i munnen, sier Syversen.

ELGSPOR OG KJØRESPOR

Elin Skog som er leder for fjell-tjenesten i Statskog, sier at de har anmeldt jegere i år for brudd på viltloven.

– Vi har funnet kjørespor ved siden av elgspor og det indikerer at det har forekommet jakt eller lokalisering av elgen med motorkjøretøy. Det er ikke tillatt, bemerker Skog.

I vinter anmeldte fjell-tjenesten jegere på snøscooter både for brudd på våpenloven og viltloven.

– Vi traff jegere på snøscooter med ladd våpen lett tilgjengelig, og det tar vi som en indikasjon på at det foregår jakt fra snøscootere, sier Skog.

I 1997 fikk en person 3000 kroner i bot som følge av rypejakt på scooter. Han fikk også inndratt våpenet.

– Det er svært vanskelig å bevise ulovlig jakt direkte. Det er lettere å at dem for brudd på våpenloven, tilføyer Skog.

NUFF BEKYMRET

Kjell Næss i Norges Jeger og Fiskerforbund (NJFF) er bekymret over jaktutviklingen i Finnmark.

Han håper politiet intensiverer kontrollene siden jakt på tiur tydelig forekommer.

Næss sier at NJFF tar avstand

for denne formen for jakt og viser til viltloven som blant annet forbyr både jakt og lokalisering av vilt fra motorkjøretøy. Norges Naturvernforbund har anket flere dispensasjoner jegerne i Kautokeino har fått fra kommunen som innebærer at de kan lete etter elg med lett-traktorer.

– Jeg går ut i fra at jegerne har fått dispensasjoner for å hente kjøtt og frakte utstyr, ikke lokalisere elg, sier Næss som også er bekymret over den økte snøscooterbruken.

– Det fører til at mange flere småviltområder blir tilgjengelige. Jeg mener at en istedet bør bruke motorferdselsloven for å bevisst verne enkelte småviltområder, sier han.

Vil forlenge scooter-prosjektet

Bare tre av åtte forsøkskommuner er kommet i gang med prøve-prosjektet der kommuner selv bestemmer scooterkjøringen. Høsten 2004 er prosjektet over. Per Flatberg i Naturvernforbundet mener prosjektet bør forlenges.

TONÉ MIKALSEN
Natur & Miljø Bulletin

– Dette er rett og slett et viktig prosjekt og vi trenger erfaring fra flere kommuner enn Fauske, Sirdal og Hattfjelldal, sier Flatberg.

Treg saksgang er årsaken til at ikke de øvrige kommunene er i gang. Hver enkelt kommune skal nemlig vedta en plan for forsøksprosjektet, og i tillegg har kommunene fått retningslinjer fra Direktoratet for Naturforvaltning (DN) de skal forholde seg til.

Kautokeino kommune ville endre retningslinjene, slik at det ble mulig å ta hensyn til kulturbasert høsting som har en sterk tradisjon i Finnmark. I tillegg ville de skille mellom folk bosatt i kommunen og utenfor. Men det ble raskt avslått av DN.

FORSKJELLSBEHANDLING

Ingebrigt Stensaas, som er seksjonssjef i Direktoratet for Naturforvaltning, mener at saksgangen er en del av prøveprosjektet, og en kan ikke, bare på bakgrunn av at noen kommuner er

kommet seint i gang forlenge forsøksperioden.

– I tillegg har en jo både vinteren 2003 og 2004 til å teste ut kommunens forvaltning av motorferdselsloven, sier Stensaas og signaliserer dermed at forlengelse av prosjektet er lite sannsynlig.

SPRIK I TILLATELSER

Under et oppsummeringsmøte i Trondheim nylig kom det fram at det var store sprik mellom kommunene i forvaltningen av loven. Fauske praktiserer en

svært liberal politikk og åpner blant annet for scooterløype til Sverige, mens i Sirdal er det ikke særlig mye muligheter til å frese rundt i terrenget.

Målet med prøveprosjektet er at kommunen, skal tenke i gjennom og lage en plan på hvor de ønsker traseer og scoterløyper – at folk skulle få mulighet til å si sin mening. I dag blir dispensasjoner gitt via saksbehandler i kommunene.

Frekk markedsføring fra Elkjøp

Elkjøp kan friste kundene sine med “service” som allerede er lovpålagt.

Elkjøps innsamlingsstasjoner er ikke kudnesevice, men lovpålagt.

JORUNN GRAN
Natur & Miljø Bulletin

El-kjøps annonsebilag denne uka kan friste med et tilbud som de later som om de har funnet opp selv: “Vi tar i mot kasserte el-artikler – helt gratis!”

Forhåpentligvis får ikke dette tilbudet kundene til å velge Elkjøp som komfyr- eller vaske-maskinleverandør. Dette er nemlig ikke en service som Elkjøp har funnet opp, men en plikt som er innbakt i norsk lovgivning. Alle som selger elektriske apparater, har plikt til å ta imot kasserte produkter.

– Elkjøp balanserer her hårfint på grensen til å gi inntrykk av at å ta imot kasserte produkter, er noe de gjør av hensyn

til miljøet, og ikke fordi de er pålagt å gjøre det, sier generalsekretær Tore Killingland i Norges Naturvernforbund.

– Mange ønsker å profilere seg på miljøfaktorer, men dette er noe som kan slå hardt tilbake. Kundene reagerer sterkt når etikk eller miljø trekkes inn i markedsføringen.

POSITIVT

Naturvernforbundet mener det er positivt at forhandlere er med på å informere om retten til å levere kasserte produkter.

I Elkjøps annonsebilag heter det imidlertid at “Alle Elkjøp-butikkene oppretter en inn-

samlingsstasjon for kasserte elektriske og elektroniske produkter, såkalte EE-produkter (...) Du trenger ikke å ha kjøpt EE-produktet hos oss.”

For ordens skyld: Forretninger har ifølge norsk lovgivning ikke rett til å kreve at produktet som returneres er kjøpt i den aktuelle forretningen, de kan heller ikke kreve at du kjøper et nytt produkt hos dem.

TAR IMOT FLASKER GRATIS?

Unntaket er kasserte kjøleskap

Ville kaste kaffetraktore i søpla

Norsk kaffeinformasjon var ikke helt orientert om hvordan man skulle kvitte seg med femti kaffetraktore på en miljømessig forsvarlig og lovlig måte.

Dårlige kaffetraktore hører hjemme i søpla. Det mener Norsk Kaffeinformasjon.

I en pressemelding hevder opplysningskontoret at det faktisk er der de fleste kaffetraktore hører hjemme. For å understreke poenget, er meldingen ledsaget av et bilde som viser Ann Helen Johansen og informasjonssjef Ida Byrkjeland ved Norsk Kaffeinformasjon som kaster kaffetraktore i en søppelekk.

INNØMMER TABBE

Selv om disse trakterne ikke traktet kaffe etter Norsk Kaffe-

JENS P. TOLDNÆS
Natur & Miljø Bulletin

informasjons kvalitetskriterier, vil nok mange mene at det synd og skam å kaste nye, fullt brukbare, produkter. I tillegg er problemet at kaffetraktore omfattes av regler for elektrisk og elektronisk avfall, såkalt EE-avfall, og skal slett ikke kastes i søpla.

TAR KRITIKKEN

– Vi tar kritikken til etterretning og må bare akseptere at vi gjorde en tabbe, sier daglig leder i Norsk kaffeinformasjon, Egil Pettersen.

Ifølge Pettersen ble man selv oppmerksom på tabben, og fikk kjørt samtlige femti kaffetraktore til mottak for spesialavfall.

Kaster kaffetraktore: I søpla! Det er hvor de fleste kaffetraktore hører hjemme, ifølge Ann-Helen Johansen og Ida Byrkjeland ved Norsk Kaffeinformasjon. (Foto: Glen Widing/Newswire)

Statkraft blir miljøvennlig vannkraft-investor?

Statkraft og Norfound etablerte nylig Statkraft Norfound Power. Selskapet skal sette igang vannkraft-prosjekter med miljøvennlig fokus i utviklingsland, men Foreningen for internasjonale vann- og skogsstudier er skeptisk.

TONJE MIKALSEN
Natur & Miljø Bulletin

Statkraft har erfaring innenfor planlegging av drift av vannkraftverk i Norge og Asia. Norfound er opprettet av Stortinget og skal jobbe med å skape økonomisk vekst i utviklingsland. De to partnerne hevder at kriteriet for å investere i prosjektene er at de ikke skal være miljømessige kontroversielle. SN Power, som det nye selskapet heter, skal også holde seg unna prosjekter som har negative konsekvenser for lokalbefolkningen. – Dette innebærer at vi velger prosjekter med omhu. Vi

kommer blant annet til å konsentrere oss om dammer med lav oppdemningsgrad som har liten innvirkning på miljøet, sier direktør Øystein Andresen i SN Power til bladet "Vann og konflikter".

SKEPTISK

Ifølge Tonje Folkestad i Foreningen for internasjonale vann- og skogsstudier er dette vanskelig å klare.

– De fleste dammer er kontroversielle, og handler om omfordeling av ressurser. De skal lete lenge for å finne ukontroversielle prosjekter som ikke påvirker miljøet, sier Folkestad.

SN Power skal også ansette en person som skal jobbe spesielt med miljø og samfunnsansvar.

ERSTATNINGSKRAV

Prosjekter som tidligere har ligget under Statkraft International vil bli overført til SN Power. Dette gjelder blant annet Theun Hinboun-dammen i Laos. Aksjeandelen til SN Power ligger her mellom 20-50 prosent og selskapet skal utøve aktivt eierskap.

– Lokalbefolkningen har livsgrunnlaget knyttet til bruk av elva, særlig gjennom fiske. Mens Statkraft er dekket av investering

Tonje Folkestad, daglig leder i foreningen for internasjonale vann- og skogsstudier.

ringgarantier, opplever mange av de negativt berørte en dramatisk nedgang i fisket og redusert vannkvalitet, sier Folkestad.

Hun tilføyer at befolkningen rammes også av at grønnsakshager er lagt under vann, drikkevannskvaliteten er redusert, erosjonen langs elvebredden øker og transport på elva er vanskelig.

– Etter fire års kraftproduksjon venter 3000 familier fortsatt på varige erstatningsløsninger for fiske, jordbruk og drikkevann som gikk tapt da elva ble regulert og omdirigert. SN Power har styremedlem i selskapet Theun Hinbon Power, men ifølge Folkestad, har SN Power ikke tatt initiativ til kompensasjon til befolkningen i forbindelse med byggingen av Theun Hinbon-dammen i Laos.

Brende trosser ikke WTO

Det er ikke forbudt å importere eller selge regnskog, og mange fargehandlere vil lede forbrukeren om at regnskogen er forsvaret hogget. (Foto: Tone Mikalsen)

Børge Brende trækker likevel ikke Verdens handelsorganisasjon (WTO) hardt på tærne for å forby tropisk trevirke i norske byggevarekjeder. I stedet skal bransjen rydde opp selv.

JORUNN GRAN
Natur & Miljø Bulletin

Det er ikke forbudt å importere eller selge regnskog. Men miljøbevegelsen og Regnskogfondet vant en stor seier da forhandlere av regnskogmøbler én etter én gikk med på å begrense importen til såkalt FSC-merkede møbler. FSC (Forest Stewardship Council) er en uavhengig garanti for at varen du kjøper er produsert på en miljømessig og sosialt ansvarlig måte, men merkningen finnes ikke på byggevare og parkett.

– VARSLET FORBUD

Mange hadde forhåpninger da miljøstatsråd Børge Brende i forrige uke møtte byggevarebransjen til samtaler om import av tropisk tømmer. Tidligere i år var nemlig signaler kommet om

at Brende ikke var villig til å la seg stoppe av WTO når det gjaldt restriksjoner på import av truet trevirke.

– Jeg mener at WTOs regelverk ikke er i veien for forbud mot import av ulovlig hogd tømmer, og vil se nærmere på hvordan vi kan få på plass et slikt forbud i Norge, sa Børge etter et besøk på Sumatra.

Til Natur & miljø bulletin sier Brende imidlertid at det ikke er snakk om noe som er i strid med WTO her.

– Det er heller ikke snakk om et generelt forbud mot tropisk tømmer i Norge. Tvert imot ønsker vi at landene skal utnytte sine ressurser på en bærekraftig måte.

OPPFORDRER BRANSJEN

Brende mener en forsvarlig utnyttelse som gir landet inntek-

ter, vil styrke viljen til å ta vare på regnskogen.

– Det vi må komme til livs, er den ikke-bærekraftige og ulovlige hogsten som foregår i mange land. Som et ledd i dette har jeg også oppfordret bransjen om å stille krav om sertifisering for tropisk tømmer som importeres til Norge.

– MÅ FJERNES HELT

Regnskogfondet mener imidlertid at vi kan se langt etter FSC-merkede golvplanker.

– Vi kommer ikke til å få se store partier med bærekraftig hugget tropisk tømmer, sier Nils Herman Ranum i Regnskogfondet.

– Det selges altfor mye tropisk tømmer til at det er mulig å garantere bærekraftig uttak. Derfor mener vi at den tropiske parketten må bort fra butikk-

Børge Brende ønsker at landene skal utnytte sine ressurser på en bærekraftig måte.

Indianerne oversett

I forkant av Rio+10 konferansen for miljø og utvikling i Johannesburg, opprettet Brasils president verdens største nasjonalpark: Tumucumaque Naturresevat. Parken strekker seg over et 38.000 km² nesten helt urørt og variert regnskogsområde i delstaten Amapá, i det nord-østlige Amazonas.

– Indianerne er blitt oversett i opprettelsen av nasjonalparken, sier Regnskogfondets samarbeidspartner i området.

Opprettelsen av Tumucumaque nasjonalpark, som er like stor som Sveits, vekket positiv oppmerksomhet over store deler av verden. Imidlertid har en rekke organisasjoner i Amapá framsatt kritikk mot måten parken ble opprettet på. Disse mente at beslutningen var tatt overhodet på lokalbefolkningen, inklusive indianerne. Motivet var trolig at Brasil skulle "sette verdensrekord i vern" før toppmøtet i Johannesburg, og at den avgående president Cardoso ønsket å sikre sitt ettermæle.

hyllene, og bransjen signaliserte klart i møtet med statsråden at de ønsker å rydde opp i egne hus.

Miljøbyen Kristiansand

Besøk våre nye nettsider på www.kristiansand.kommune.no

Kristiansand kommune deltok på Verdenstoppmøtet i Johannesburg i august 2002 som den eneste norske kommunen. Kommunen følger nå opp toppmøtet lokalt ved å gjøre to ting:

- Sette fokus på det nasjonale arbeidet og kommunenes rolle i dette arbeidet
- Arbeide frem konkrete resultater på en mer bærekraftig utvikling gjennom prosjekter som gjenspeiler både den økologiske, økonomiske og sosiale dimensjonen av bærekraftbegrepet (transport/sykkel, røykeavvenningskurs for alle innbyggere, etisk handel og miljøskolen/barn&unge i aktivitet)

Kontaktperson: Berit Rystad (tlf.: 38 07 53 47)
berit.karin.rystad@kristiansand.kommune.no

kalenderen

25. - 26. NOVEMBER

Næringsutvikling med ny energiteknologi

Sted: Høyres hus, Oslo

Arr: Enova, SND og Forskningsrådet

www.program.forskningradet.no

28. NOVEMBER-1. DESEMBER

Globaliseringskonferansen 2002

Sted: Folkets Hus, Oslo

www.attac.no/konferanse

5. - 7. FEBRUAR

NEF-dagene 2003, næringsmiddel-, emballering- og fiskeforedlingsindustriens messe.

Sted: Norges Varemesse, Oslo

www.messe.no

redaksjon

REDAKTØR:

Jorunn Gran | Tlf. 22 40 24 25

REDAKSJON:

Jens Petter Toldnæs | Tlf. 22 40 24 23

Tone Mikalsen | Tlf. 22 40 24 24

ADRESSE: Pb 342 Sentrum, 0101 Oslo

Tlf. 22 40 24 00 | faks 22 40 24 10

Mail: redaksjonen@naturvern.no

ABONNEMENT: 280 pr. år (privat) 600 pr. år

(bedrifter) ANNONSER: HS Partner,

tlf. 62 94 64 00, faks 62 94 64 05

UTGIVER: Norges Naturvernforbund

www.naturvern.no

TRYKK: Gan Grafisk as

NESTE UTGAVE: 29. november

For mye kjemikalier i bøtta

Minimalismen har ikke nådd bøttekottet. De fleste hjem inneholder et stort antall spesialrengjøringsmidler.

– Helt unødvendig, mener selvutnevnt sjefsvasker Jon Almaas.

Hverdagen blir stadig mer avansert. Også når det gjelder noe så hverdagslig som rengjøring. Stekeovnen skal ha et eget middel inne i ovnen og et annet til den keramiske toppen. Markisene har sin egen spesialflaske. Det har hagemøblene også

Grillrens, tepperens og skinnrens finnes det mange typer av. Vi har også en serie rengjøringsprodukter til ting som bil, ski og båt. Alle disse såpe- og rensmidlene havner til slutt i naturen, og selv om det finnes såkalte miljøvennlige alternativer blant dem, belaster de miljøet i økende grad. Når de i tillegg belaster lommeboken, må det være grunn til å spørre om vi trenger alt dette.

EN DRÅPE ER NOK

Jon Almaas har skrevet boken "Slik blir du husets herre" - et vaskeverk om effektivt renhold i hjemmet.

– Jeg mener de fleste omgir seg med for mye utstyr og altfor mange rengjøringsmidler. Mitt utgangspunkt er at en dråpe oppvaskmiddel og en gammel underbukse er det du trenger for å få det skikkelig rent. Ofte trengs det ikke engang vaskemiddel, det kan man bruke en gang i mellom. Ved gulvvask og støvtørk, er det riktig teknikk, ikke vaskemidler som er viktig.

– Spruteflasker forurensar luften du skal jobbe i. På denne er det bare rent vann., sier NRKs Jon Almaas. Han mener en dråpe oppvaskmiddel og en gammel underbukse er det du trenger for å gjøre rent.

Almaas presiserer at han ikke snakker som miljøvernere når han sier dette.

– Jeg taler utelukkende rengjørers sak, sier han.

IKKE FOR MANGE TING

Ifølge Almaas kan det store antallet flasker og remedier faktisk hemme selve rengjøringen.

– Hvis du for eksempel skal vaske badet og det ramler seks forskjellige vaskemidler ut av skapet, har du jo et problem. Almås er også motstander av spruteflasker med alle mulige slags kjemikalier på.

Line Andersen i Forbruker-

rådet tror det er grunn til å sette spørsmålstegn ved en del spesialprodukter og hvordan det reklameres for dem.

– Forbruker-rapporten har for eksempel testet midler til rens og vedlikehold av skinnmøbler. Det viser det seg at rent vann er minst like bra, sier hun.

Ifølge Andersen bør den bevisste forbruker se etter miljømerkede vaskemidler og i tillegg vurdere om tørr-rengjøring med mikrofiberkluter kan være et alternativ.

JENS P. TOLDNÆS
Natur & Miljø Bulletin

"Jeg falt for sykkelen hennes"

BRANN-TRENER TEITUR THORDARSON OM DA HAN TRAFF KONA